

Zdroje za miliardy

Národní technická knihovna rozjela centrální nákup digitálních publikací pro tuzemské vědecké instituce

Jan Brož
broz@mf.cz

Ty částky jsou poměrně vysoké i na mnohem větší instituce, než je „obyčejná“ knihovna. 131 milionů, 297 milionů či 952 milionů korun, to jsou hodnoty zakázek, které v uplynulých šesti měsících zadala napřímo Národní technická knihovna (NTK) formou jednacímho řízení bez uveřejnění.

Jejich příjemci jsou majitelé a distributoři licencí k elektronickým informačním zdrojům, tedy odborným článkům, časopisům a databázím. Ty využívají k práci pracovníci výzkumných organizací, zaměstnanci i studenti veřejných škol, stejně jako státní správa.

Doposud si e-zdroje jednotlivé instituce nakupovaly samy nebo prostřednictvím menších konsorcií. Rozsáhlý projekt Národního centra pro elektronické informační zdroje nazvaný CzechELib má nákup sjednotit a zjednodušit. Vytvoření centra dostala na starost právě NTK, což je také vysvětlením, proč se ve věstníku začaly knihovně najednou kupit neobvykle vysoké částky.

Jedna zakázka, jeden uchazeč

Přípravy na vznik centra se bez větší pozornosti rozjely už loni. Do tohoto týdne stihl tým sídlící v ikonické budově knihovny v pražských Dejvicích zadat celkem 15 zakázek na zajištění e-zdrojů v celkové hodnotě téměř 1,65 miliardy korun. Smlouvy uzavřel buď přímo s vydavatelem elektronických zdrojů, nebo s firmami, které je v Česku zastupují.

V současnosti centrum pracuje na zpřístupnění až desítek tisíců odborných časopisů a knih. Nejvíce publikací, téměř polovina z celkového množství dojednaného do konce dubna, spadá do oblasti společenských a humanitních věd. Nejsou však nejdražší. Přes polovinu celkové částky spolykaly knihy a časopisy

131 milionů Kč
297 milionů Kč
952 milionů Kč

jsou hodnoty zakázek, které v uplynulých šesti měsících zadala napřímo NTK formou jednacímho řízení bez uveřejnění.

z oblastí přírodních věd, techniky, inženýrství a medicíny, které, co se týká množství, tvoří jen necelou třetinu.

V letošním roce je v plánu vybrat dodavatele zdrojů pro období od roku 2018 ještě v pěti řízeních v hodnotě od jednotek do stovek milionů korun. I těch by se měl účastnit pouze jediný uchazeč.

„Tato oblast je velmi specifická a dodavatelé, kterými jsou zpravidla jedineční držitelé licenčních práv, si mohou velmi těžko konkurovat. Jednotlivé zdroje, a tím i jejich vydavatele, si určily členské instituce. Na CzechELib připadá úloha sjednat

co nejvýhodnější podmínky a nejpříznivější ceny. To je možné jen formou jednacímho řízení bez uveřejnění,“ vysvětluje Radka Spiesová z NTK, proč se knihovna rozhodla využít právě tuto často kritizovanou formu veřejných zakázek.

Z věstníku vyplývá, že doposud využívaly jednotlivé vědecké instituce různé přístupy. Elektronické zdroje nakupovaly jak přímo, tak formou otevřených soutěží. Přístupu CzechELib dává za pravdu, že i do otevřených tendrů se často hlásil jediný zájemce. Podle Jiřího Skuhrovce, který v rámci think-tanku EconLab a sesterské firmy Datlab sbírá a analyzuje informace o veřejných zakázkách, jde však o natolik specifickou oblast, že výběr dodavatele napřímo má smysl. „Provozovatelů databází je jen pár a každá je zaměřená na jiné vědní obory. Takže bych věřil, že zde nemůže být volná soutěž,“ míní Skuhrovec.

Krajské knihovny mají smůlu

Projekt je financován z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, odkud jde 1,3 miliardy korun. Další prostředky získá z poplatků od členských institucí. Ti si hradí zhruba polovinu nákladů na pořízení zdrojů sami.

CzechELib již uzavřel smlouvu o centrálním nákupu se 112 výzkumnými pracovišti, dalších 18 by mělo ještě následovat do konce tohoto roku. Tím pokryje většinu tuzemského „trhu“. Mezi uživateli jsou výzkumné organizace typu Univerzity Karlovy či ústavů Akademie věd, ale i ryze soukromé instituce, jako je třeba společnost Agrotest fyto zabývající se aplikovaným výzkumem v oblasti rostlinné produkce nebo ÚJV Řež.

Trochu specifické postavení mají krajské a městské knihovny. Ty totiž nepatří mezi výzkumné organizace podle seznamu ministerstva školství. Zatímco ostatní tak platí za přístup k e-zdrojům pouze 50 až 30 procent ceny, knihovny musejí uhradit částku celou. „I tak pro ně je ale členství výhodné, protože mohou dosáhnout na konsorciální slevy, zajímavější licenční podmínky a ušetřit na administrativě,“ dodává Spiesová. ●